

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

13.00.01 - PEDAGOGIKA NAZARIYASI. PEDAGOGIK TA'LIMOTLAR
TARIXI IXTISOSLIGI BO'YICHA TAYANCH DOKTORANTURAGA
KIRUVCHILAR UCHUN
SINOV DASTURI VA BAHOLASH MEZONI

Buxoro – 2025-yil

Tuzuvchilar: p.f.d.(DSc), prof. Sh.Sh. Olimov
p.f.f.d.(PhD), dots. B.T. Jo'rayev

Taqrizchilar: p.f.d.(DSc), prof. B.R. Adizov
p.f.d.(DSc), prof. G.T. Boymurodova

Dastur BuxDU San'atshunoslik va pedagogika fakulteti Pedagogika kafedrasining 2025-yil 23-sentabrdagi 5-sonli yig'ilishida muhokama qilingan va ma'qullangan.

Dastur Buxoro davlat universitetining Ilmiy kengashida ko'rib chiqilgan va tasdiqlangan (28- oktabr 2025-yil 3-son majlis bayoni).

KIRISH

I Blok - Pedagogika nazariyasi va tarixi

Ushbu dastur pedagogika nazariyasi va tarixi fanining shakllanishi va rivojlanishi, maqsad va vazifalari, predmeti, ilmiy-tadqiqot metodlari, shaxs rivojlanishi va unga ta'sir etuvchi omillar, yagona pedagogik jarayon va uning mohiyati, didaktika (ta'lim nazariyasi), ta'lim jarayoni qonuniyatlari va tamoyillari, ta'lim mazmuni, ta'lim metodlari va vositalari, ta'limni tashkil etish shakllari, o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini baholash, tarbiya jarayoni mazmuni, mohiyati, qonuniyatlari, tamoyillari, tarbiyaning umumiy metodlari, tarbiya turlari mazmuni, mohiyati, maqsad va vazifalari, shkal, metod va vositalari, ta'lim muassasalarini boshqarish, korreksion pedagogika asoslarini o'z ichiga qamrab oladi.

O'quv fanining maqsadi va vazifalari

Fanni o'qitishdan maqsad – bo'lajak ilmiy mutaxassislarni zamonaviy pedagogik fanlarning nazariy asosdagi bilimlari bilan qurollantirish.

Fanning vazifasi – yoshlarni g'oyaviy-mafkuraviy tarbiyalash va ta'limni samarali tashkil etishga o'rgatish; pedagogik faoliyatni to'la anglay olish qobiliyatini shakllantirish; pedagogik faoliyatni tashkil etishda innovatsion yo'nalishlarni o'rganishdan iborat.

Asosiy qism

O'qituvchilik kasbining jamiyatda tutgan o'rni. Pedagogikaning nazariy asoslari. Umumiy pedagogik jarayonning nazariy asoslari. Didaktika (ta'lim nazariyasi): ta'lim jarayoni, qonuniyatlari, tamoyillari, mazmuni, ta'lim metodlari va vositalari, ta'limni tashkil etish shakllari, ta'lim olganlikni tashxis etish. Tarbiya nazariyasi: tarbiya jarayoni, qonuniyatlari, tamoyillari, tarbiyaning umumiy metodlari, tarbiya turlari: maqsadi va vazifalari, mazmuni va mohiyati, shakl, metod va vositalari. Ta'lim muassasasini boshqarish: O'zbekiston Respublikasining «Ta'lim to'g'risida»gi Qonuni, ta'lim sohasida davlat siyosatining asosiy tamoyillari, ta'lim tizimi va turlari, ta'lim muassasasi menejmenti, ta'limni boshqarish tamoyillari, ta'limning ichki boshqaruvi. Korreksion pedagogika asoslari: korreksion pedagogikaning shakllanishi va rivojlanishi, korreksion pedagogikaning sohalari.

Pedagoglik kasbining jamiyatdagi o'rni.

O'zbekiston Respublikasida o'qituvchilar tayyorlash istiqbollari. Demokratik jamiyatda pedagoglik kasbi. O'qituvchi shaxsiga qo'yilgan talablar.

Pedagogika fan sifatida. Pedagogikaning tadqiqot metodlari

Pedagogika ijtimoiy fan sifatida. Pedagogikaning asosiy kategoriya va tushunchalari. Pedagogik fanlarning tuzilishi. Pedagogik fanlar tizimi. Ilmiy-pedagogik tadqiqot metodlariga tavsif.

Shaxs rivojlanishining qonuniyatlari.

Shaxs haqida tushuncha. Shaxs rivojlanishi. Shaxs rivojlanishining omillari. Bola shaxsi tarbiya ob'ekti va sub'ekti sifatida. Shaxs faolligi.

Yaxlit pedagogik jarayon

Pedagogik tizimlar va ularning shakllari haqida tushuncha. Ta'lim tizimlariga umumiy tavsif. Pedagogik jarayonning mohiyati. Pedagogik jarayon yaxlit hodisa sifatida. Yagona pedagogik jarayonni yaratish mantig'i va sharoitlari.

Didaktika pedagogik ta'lim nazariyasi sifatida.

Ta'lim nazariyasi (didaktika) pedagogikaning tarkibiy qismi sifatida. Didaktikaning maqsad va vazifalari.

Ta'lim jarayoni yagona tizim sifatida. Ta'lim qonuniyatlari va tamoyillari.

Ta'lim jarayoni mohiyati. O'rganish bilish faolligi shakli sifatida. O'qitish va o'rganish jarayonlari tavsifi, o'quv jarayonida ularning o'zaro bog'liqligi. Sharq va G'arb mutafakkirlarining gnoseologik g'oyalari ta'lim jarayoni asosi sifatida. O'quvchilarning bilish faoliyati va uning tuzilishi. Ta'lim tamoyillari va qonuniyatlari.

O'rta maxsus va kasb-hunar ta'limi mazmuni.

Ilmiy-texnik jarayon va ta'lim mazmuni. Ta'lim mazmunini tashkil etish konsepsiyasi. Akademik litsey va kasb-hunar kollejining o'quv rejasi. O'quv dasturlari, darslik va o'quv qo'llanmalari tavsifi. Akademik litsey va kasb-hunar kollejining davlat ta'lim standartlari.

Ta'lim metodlari va vositalari.

Ta'lim metodlari va usullari tushunchalari. Zamonaviy didaktikada ta'lim metodlari tasnifiga turlicha yondashuvlar. Sharq mutafakkirlari ta'lim metodlari haqida. Ta'lim metodlari samaradorligini oshirish yo'llari.

Ta'limni tashkil qilish shakllari va turlari. Dars – maktabda ta'limni tashkil qilishning asosiy shakli.

Ta'lim turlari. Ta'limni tashkil qilish shakllari haqida tushuncha. Ta'limni tashkil qilishning an'anaviy sinf-dars shakli. Dars turlari va tuzilishi. Ta'limni tashkil qilishning noan'anaviy shakllari: o'quv dialogi, munozara, didaktik o'yinlar, trening va boshq. Akademik litsey, kasb-hunar kollejlari ma'ruza va seminar. O'quv ishlarini tashkil qilishning darsdan va ta'lim muassasasidan tashqari shakllari.

O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini tashxis etish.

Ta'lim olganlikni tashxis etishning mohiyati. O'quv jarayonida nazorat va hisobga olish funksiyalari. Ta'lim olganlikni natijalarini tekshirish va baholash tamoyillari. O'quv faoliyati natijalarini hisobga olish turlari, shakllari va metodlari. Bilim, ko'nikma va malakalarni baholash mezonlari.

Tarbiya jarayonining mohiyati va mazmuni. Tarbiya qonuniyatlari va tamoyillari.

Tarbiya jarayonining mohiyati va ahamiyati. Tarbiya jarayonining tizimi va tuzilishi hamda uning qonuniyatlari. Tarbiya jarayoni mazmuni. Tarbiya tamoyillari.

Jamoa tarbiya ob'ekti va sub'ekti sifatida

Jamoa tushunchasi. Bolalar jamoasining shakllantirishning mohiyati va tashkiliy asoslari. Bolalar jamoasining rivojlanish darajasi va bosqichlari. Bolalar jamoasi rivojining asosiy shart-sharoitlari.

Tarbiyaning umumiy metodlari.

Tarbiya metodlari mohiyati va uning tasnifi. Ijtimoiy ongni shakllantirish metodlari. Faoliyatni tashkil etish va ijtimoiy xulq-atvor me'yorlarini shakllantirish. Pedagogik rag'batlantirish metodlari va xulq-atvorni tuzatish. Tarbiyada nazorat, o'z-o'zini baholash va o'z-o'zini nazorat qilish metodlari.

Ilmiy dunyoqarashni shakllantirish. O'quvchilarning aqliy tarbiyasi.

Mustaqil fikrlash, ilmiy dunyoqarash va milliy g'oyani shakllantirish o'quv-tarbiya jarayonining tarkibiy qismlari. Aqliy tarbiya. Aqliy tarbiyaning maqsadi va mazmuni. Bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirish – aqliy tarbiyaning asosi.

Fuqarolik tarbiyasi. Huquqiy tarbiya.

Fuqarolik tarbiyasining maqsad va vazifalari. Fuqarolik tarbiyasi funksiyalari. O'quvchilarga fuqarolik tarbiyasini berish jarayonida Davlat ramzlari (Madhiya, Gerb, Bayroq)dan foydalanish. Vatanparvarlik va baynalmilallik tarbiyasi. Vatanparvarlik va baynalmilallik – fuqarolik tarbiyasi asosi. Huquqiy tarbiya. Yosh avlodning huquqiy madaniyati va ongini shakllantirish – fuqarolik tarbiyasining tarkibiy qismi.

Mehnat tarbiyasi. Iqtisodiy tarbiya.

Mehnat tarbiyasi maqsad va vazifalari. Sharq mutafakkirlari mehnat tarbiyasi haqida. Mehnat tarbiyasining mazmuni va metodlari. Iqtisodiy tarbiya mehnat tarbiyasining tarkibiy qismi sifatida.

Axloqiy tarbiya.

Axloq ijtimoiy ong, ta'sir etish, va tarbiya shakli sifatida. Sharq mutafakkirlarining axloqiy qarashlari. Axloqiy tarbiyaning mohiyati va mazmuni. Oilaviy hayotga axloqiy tayyorgarlik.

Estetik tarbiya.

Estetik tarbiyaning maqsad va vazifalari. Estetik tarbiyaning mazmuni, shakl va metodlari.

Ekologik tarbiya.

Ekologik tarbiyaning mohiyati va mazmuni. Ekologik tarbiyaning shakl va metodlari. O'quvchilarda ekologik tarbiyani shakllantirish.

Jismoniy tarbiya.

Jismoniy tarbiyaning maqsad va vazifalari. Jismoniy tarbiyaning mazmuni, shakl va metodlari.

Oila tarbiyasi asoslari.

Oila, uning tarbiyaviy funksiyasi. Oilaviy tarbiyaning huquqiy asoslari. Oila mustahkamligi haqida davlatimiz g'amxo'rligi. Sharq mutafakkirlari oilaviy tarbiya haqida. O'quvchilarning o'quv faoliyatida oilaning g'amxo'rligi. Oilaviy tarbiya qoidalari.

O'zbekiston Respublikasida uzluksiz ta'lim tizimi. Ta'lim sohasida davlat siyosatining asosiy prinsiplari.

O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. Uzluksiz ta'lim tizimi, uning tarkibiy qismlari va darajasi. Ta'lim sohasida davlat siyosatining asosiy prinsiplari.

Ta'lim muassasasi menejmenti.

Ta'lim muassasasi menejmenti haqida umumiy tushuncha. Akademik litsey va kasb-hunar kolleji haqidagi Nizom. Akademik litsey va kasb-hunar kollejlarga o'quvchilar qabul qilish. Ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish va mazmuni. O'rta maxsus, kasb-hunar ta'limini boshqarish. Ta'lim muassasasi Ustavi rahbarlik va boshqaruv tizimini aniqlovchi hujjat. Pedagogik kadrlar malakasini oshirish va ularni attestatsiyadan o'tkazish, yosh o'qituvchilar bilan ishlash.

Korreksion pedagogika asoslari.

Korreksion pedagogika pedagogik fanlarning tarmog'i sifatida. Korreksion (maxsus) pedagogikaning asosiy vazifalari, tamoyillari va metodlari. Anomal bolalar va ularning umumiy tavsifi. Aqliy rivojlanishida nuqsoni bor bolalar. Boshqa kamchiliklar(eshitish, ko'rish, nutq). O'zbekiston Respublikasida anomal bolalarning ijtimoiy holati.

Eng qadimgi davrlardan VII asrgacha bo'lgan davrlardagi ta'limning tashkil topishi, yo'nalishi va yuksalish darajalari. "Avesto" ta'limotiga asoslangan ta'lim-tarbiya

Pedagogika tarixi fanining maqsadi, vazifasi, bahsi, boshqa fanlar bilan aloqasi, manbalari va metodologik asoslari. Pedagogika tarixifanining davrlashtirish muammolari va uning barkamol avlodni shakllantirishdagi ahamiyati.

Eng qadimgi manbalarda inson ta'lim - tarbiyasi bilan uzviy bog'liq bo'lgan holatlar, fikrlar, qarashlar va ta'limotlar. Tarbiya masalalarining kelib chiqishdagi manbalar va ularning insonning shakllanishidagi mehnat faoliyati bilan bog'liqligi. Ibtidoiy jamoa tuzumlaridagi odamlarning turmush tarzi va u davrdagi tarbiyaning o'ziga xos xususiyatlari. Eng qadimgi yozma manbalarda ta'lim-tarbiya masalalari.

"Avesto" ga asoslangan pedagogik ta'limot va uning hozirgi zamon ta'lim-tarbiyasidagi ahamiyati.

VII-IX asrlarda movarounnahrda ta'lim, tarbiya va o'quv muassasalari

VII-IX asrda Movarounnahrda dastlabki ta'lim yo'nalishlari va Islom dinining Ona diyorimizga kirib kelishi bilan bog'liq holdagi ta'lim mazmuni, shakli va ular asosida shakllana boshlagan ta'lim tizimi. Musulmon maktab va madrasalaridagi ta'lim-tarbiya tizimining mazmun-mohiyati. "Qur'oni Karim" va "Hadisi Sharif" ilohiy va muqaddas kitoblari asosidagi falsafiy axloqiy ta'lim-tarbiyaning mazmun-mohiyati.

"Ilk uyg'onish davri" (IX-XII asrlar ta'lim -tarbiyasi)

Al-G'azzoliy islom falsafasi va pedagogikasining asoschisi sifatida. "Kimyoi saodat" asari va uning ta'lim taraqqiyotidagi o'rni. Hadis ilmining paydo bo'lishi va uning ta'limiy-tarbiyaviy jihatlarini boyitishda Imom al-Buxoriy, At-Termiziy, Az-Zamaxshariy, Al-Marg'iloniy, Abu Nasr al-Motrudiy, Xoja Ahmad Yassaviy va shu kabi hadis ilmi sohiblarining xizmatlari. Imom al-Buxoriyning "As-Sahih", "Al-adab al-muffad" asarlarining inson ma'naviy kamolotini topishidagi o'rni.

Sharq xalqlari ta'limi taraqqiyotida Sharq ulug' allomalarining ta'limiy-axloqiy asarlarining paydo bo'lishi va unda Muhammad Muso al-Xorazmiy, Ahmad al-Farg'oni, Abu Ali ibn Sino, Abu Rayxon Beruniy, Abu Nasr Farobiy, Rudakiy, Nosir Xisrav, Yusuf Xos Xojib, Xoja Yusuf Hamadoniy, Mahmud Qashg'oriylarning boy ma'naviy meroslarining qisqacha mazmun-mohiyati.

Al-Xorazmiy, Al-Farg'oni, Al-Beruniy va Ibn Sinolarning ilmiy merosi va ularning ta'limdagi didaktik ta'limotlari. Abu Nasr Farobiy, Abu Ali ibn Sino, Abu Rayxon al-Beruniylarning ijtimoiy pedagogik ta'lim uchun didaktik qarashlari va g'oyalarining qisqacha bayoni.

Mahmud Qashg'oriy, Yusuf Xos Xojib, Ahmad Yugnakiylarning ta'limiy-axloqiy, Mahmud Qashg'oriyning "Devoni lug'ati turk" asari va uning ta'limiy ahamiyati. Yusuf Xos Xojibning "Qutadg'u-bilig" asari - turkiy tilda yaratilgan ta'lim-tarbiyaga oid dastlabki asar sifatida.

Ahmad Yugnakiyning "Hibbat ul-Haqoyiq" asarlarida ta'lim-tarbiyaga oid muammolar yechimi haqida qisqacha ma'lumot.

Unsurul Ma'aliy Kaykovusning "Qobusnoma" asari ta'limiy ahamiyatga ega pandnoma sifatida ifodalanishi.

XII-XIV asrlarda Movarounnahrda ta'lim-tarbiya va pedagogik fikrlar

XII-XIV asrlarda Movarounnahrda ta'lim-tarbiya va pedagogik qarashlarning Ismoil Jurjoni, Mirzo Ulug'bek, G'iyosiddin al-Koshiy, Ali Qushchi, Najmiddin Kubro, Lutfiy kabilar asarlarida ifodalanishi.

Sohibqiron Amir Temur va Temuriylar davrida ilm-fan, ta'lim-tarbiyaning ravnaq topishi. Sohibqiron Amir Temurning ma'rifiy qarashlari, ta'limga homiyligi va ularning ta'lim taraqqiyotidagi ahamiyati.

Mirzo Ulug'bekning ilmiy merosi (madrasadagi ta'lim mazmuniga va ommaviy ta'limga, ya'ni dorilfunundagi ta'limga qo'ygan talablari va observatoriyadagi ilmiy ishlari bilan O'rta Osiyoda dastlab akademianing tashkil etilishi) va tarbiyaviy qarashlari. Tabiiy fanlarni o'qitishni rivojlanishi, Mirzo Ulug'bekning ilm-ma'rifat sohasidagi homiyligi va uning davridagi ta'lim tizimi.

XIV-XVII asrlarda Movarounnahrda ta'lim-tarbiya va pedagogik qarashlar

XIV-XVII asrlardagi ta'lim-tarbiyaning o'ziga xos xususiyatlari va ulardagi Qozizoda Rumiy, Bahovuddin Naqshband, Ya'qub Charxiy, Xoja Muhammad Parso, Xoja Axrori Valiy, Mahdumi A'zam, Abdulholiq G'ijdivoniy, Sufi Ollayor, Sakkokiy, Qosimi Anvar, Davlatshoh

Samarqandiy, Zahiriddin Muhammad Bobur, Poshshoxo'ja, Boborahim Mashrab, Nizomiddin Shomiy, Sharofiddin Ali Yazdiy, Abdurazzoq Samarqandiy, Mirxond, Xondamir, Mirzo Muhammad Haydar Do'g'lat, Abdulg'oziyxon, Muhammad Sharif Buxoriylarning xizmatlari.

Zahiriddin Muhammad Boburning ma'rifiy-axloqiy qarashlari. "Xatti Boburiy" va "Boburnoma" asarlarining didaktik xususiyatlari va ta'limiy-tarbiyaviy ahamiyati.

Alisher Navoiy, Abdurahmon Jomiy, Jaloliddin Davoniy, Husayn Voiz Koshifiylarning ta'limiy-axloqiy qarashlari

Abdurahmon Jomiy, Alisher Navoiy, Jaloliddin Davoniy, Husayn Voiz Koshifiylarning ta'limiy-axloqiy qarashlari. Alisher Navoiyning adolat tantanasi haqidagi ta'limoti va uning ta'limiy-axloqiy asarlarida ilgari surilgan g'oyalar.

Shuningdek, uning "Hayratul Abror", "Mahbub ul-qulub" asarlari va ularning ta'lim uchun, tarbiya uchun didaktik asos ekanligi. Alisher Navoiyning Davlat arbobi sifatida maktab va madrasalarga bo'lgan homiyligi hamda ilm ahliga munosabatida ta'limni taraqqiy ettiruvchi fidoyi insonligi haqida va ularning ta'limni rivojlantirishdagi ahamiyati.

Abdurahmon Jomiyning "Tuxfat – ul - Axror" asarida shaxs kamoloti masalasi talqini va uning barkamol avlodni shakllantirishdagi ahamiyati.

Jaloliddin Davoniyning "Axloqi Jololiy" asari va uning ta'lim taraqqiyotidagi ahamiyati.

Husayn Voiz Koshifiyning "Futuvvatnomai Sultoni" asari va uning ta'lim tarixidagi egallagan o'rnini.

XVII-XIX asrlarda ta'lim-tarbiya va o'quv muassasalarining asosiy yo'nalishlari

XVII-XIX asrlardagi ta'lim-tarbiya yo'nalishlari va ularning o'ziga xos xususiyatlari.

XVII asrdan boshlab to XIX asrning birinchi yarmigacha bo'lgan vaqtda Buxora, Xiva va Qo'qon xonliklari davrlaridagi ilm-fan va ta'lim-tarbiya. Jahon otin Uvaysiy va uning ta'lim taraqqiyotiga qo'shgan xissasi. So'fi Ollayor, Nodira, Ogahiy, Ahmad Donish, Muqumiylarning ta'limiy qarashlari. Qizlar maktabining tashkil etilishi va undagi ta'lim-tarbiyaning mazmun-mohiyati.

Muhammad Sodiq Qoshg'ariy va uning "Odob as-solihi" ("Yaxshi kishilar odobi") asari va undagi ta'limiy qarashlar.

XIX asrning ikkinchi yarma va XX asr boshlarida ta'lim muassasalari hamda ulardagi ta'limiy qarashlar

Turkiston o'lkasida islom diniy – tarbiyaviy muassasalarining an'anaviy tizimi. Turkustonda ta'limga bo'lgan siyosat va uning o'ziga xos xususiyatlari. Musulmon maktablariga bo'lgan turlicha qarashlarning vujudga kelishi va ularning ta'lim taraqqiyotiga ijobiy ba'zan salbiy ta'sirlari.

Turkiston zaminida ilg'or pedagogik qarashlarning yuzaga chiqishi va unda Jahon Otin, Furqat, Said Ahmad Siddiqiylarning ta'limiy qarashlari hamda ushbu qarashlarning joriy etilishida ularning pedagogik-tashkilotchilik faoliyatlari.

Turkiston diyorida jadidchilik harakatiga asoslangan yangi usul ta'lim tizimining vujudga kelishi va ularning ta'lim tizimi takomillashuvidagi ahamiyati. Ismoil G'aspirali, Mahmudxo'ja Behbudiy, Munavvar Qori Abdurashidxonov, To'lagan Xo'jamiyorov – Tavallo, Abdulla Avloniy, Abdurauf Fitrat, Sadridin Ayniy, Abdulhamid Cho'lpon, Abdulla Qodiriy, Ubaydulla Xo'jaev, Polvonniyoz Xojiyusupov, Ashurali Zohiriy, Abdulhamid Burxonov – Munzim, Muhammadsharif So'fizoda, Musa Saidjonov, Boboxxun Salimov, Ibrat, Abduqodir Shokuriy, Saidahmadxo'ja Siddiqiy – Ajziy, Obidjon Mahmudov, Fayzulla Xo'jaev, Saidnosir Mirjalolov, Xoji Muin, Sattarxon Abdulg'afforov, Hamza Hakimzoda Niyoziy va boshqa marifatparvarlarning yangi usul maktablarini tashkil etish borasidagi faoliyati. Saidrasul Saidazizovning "Ustodi avval" darsligi va uning ta'limiy ahamiyati.

Abdulla Avloniyning ta'lim-tarbiya haqidagi ta'limoti va tarbiya yo'nalishlari bo'yicha qarashlari hamda uning "Turkiy Guliston yoxud axloq" asari va uning yaratilishi tavsifi. Asardagi asosiy g'oya va uning ta'limiy-tarbiyaviy ahamiyati.

1917-1991 yillarda O'zbekistonda ta'lim muassasalari va ulardagi o'quv-tarbiya ishlari

O'zbekistonda 1917-1924 yillardagi ma'naviy-madaniy muhit hamda milliy ta'lim tizimini shakllantirish borasidagi tashkiliy-pedagogik faoliyat.

Oliy ta'limning shakllanishi va kadrlar tayyorlash borasidagi ta'lim muammolarining hal bo'lishi. "Turkiston xalq dorilfununi" (1917-1924y.) va "Doril muallimin" (1918 y.) tashkil etilishi.

Turkistonda milliy davlat chegaralanishi o'tkazilgandan so'ng xalq ta'limi va mutaxassis kadrlar tayyorlash muammolari, mustabid tuzum davrida oliy va o'rta maxsus ta'lim tizimi, fan va madaniyat.

Ikkinchi jahon urishi yillarida O'zbekistonda xalq ta'limi va mutaxassis tayyorlash muammolari, urushdan keyingi yillarda xalq ta'limi va pedagogik fikrlar. XX asrning 70-80 yillarida O'zbekistonda xalq ta'limi tizimi. O'zbek olimlari Habib Abdullaev, Ibrohim Hamroboev, Yolqin To'raqulov, Vosil Qobulov, Sadi Sirojiddinov, Toshmuhammad Sarimsoqov, Muhammadjon O'rozboev, Obid Sodiqov, Sobir Yunusov, Qori Niyoziy, Ibrohim Mo'minov, Yaxyo G'ulomov, Jondor Tulenov, Siddiq Rajabov, Iminjon Qodirov, Asqar Zununov va boshqalarning ilm-fan, ta'lim va madaniyatlarni rivojlantirishga qo'shgan hissalar.

Mustaqil O'zbekistonda ta'lim-tarbiya va ularga mos qarashlar modernizatsiyasi

O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimidagi islohotlar rivoji. Milliy ta'lim tizimini tashkil etishga qaratilgan muammolarining hal qilinishi.

O'zbekiston Respublikasida "Ta'lim to'g'risida" gi Qonuni va unda ta'lim turlari.

O'zbekiston Respublikasida uzluksiz ta'lim tizimi va uning tarbiyaviy qismlari.

Mustaqilik yillarida ta'lim taraqqiyoti va uning mazmunini modernizatsiya qilishning ijtimoiy jihatidan zaruriyligi.

Jahon pedagogika fanining rivojlanish

Qadimgi Yunoniston va Rim davlatlarida ta'lim-tarbiya. Qadimgi Sharq davlatlari va Yunonistonda pedagogik fikrlarning vujudga kelishi. Qadimgi Sparta va Afina davlatlarida ta'lim-tarbiya va maktab. Qadimgi yunon faylasuf olimlari (Suqrot, Platon, Arastu, Demokrit, Pifagor) ning ta'lim-tarbiya haqidagi fikrlari.

G'arbiy Yevropada ta'lim, maktab va pedagogik qarashlar (J.Russo, G.Pestolotsiy, A.Desterveg va boshqalar).

Yan Amos Komenskiy pedagogik tizimi va rus pedagog olimlari pedagogik qarashlari

Yan Amos Komenskiyning ijtimoiy pedagogik faoliyati va uning ta'lim-tarbiyaga oid asarlari hamda darsliklari. Uning tomonidan ta'lim mazmuniga qo'yilgan talablari va "Buyuk didaktika" asari hamda bu asarning ta'lim taraqqiyotidagi ahamiyati. Komenskiyning o'qituvchilik kasbi va pedagogik ta'lim haqidagi qarashlari.

M.V.Lomonosovning ilmiy-pedagogik faoliyati va uning ilm-fan hamda ta'lim taraqqiyotiga qo'shgan hissasi.

M.I.Pirogov, L.N.Tolstoy, I.I.Beskiy, N.I.Novikov va boshqalarning ta'lim-tarbiya, maktab-maorif tizimiga qo'shgan hissalar va ularning pedagogik g'oyalari.

Ilg'or rivojlangan xorijiy davlatlar ta'lim tizimi

Rivojlangan xorijiy davlatlardagi ta'lim tizimi va ular taraqqiyotlarining asosiy yo'nalishlari. AQSh da ta'lim tizimining tuzilishi va uning o'ziga xos xususiyatlari. Yaponiya, Germaniya, Fransiya, Buyuk Britaniya, Koreya, Rossiya, Ukraina kabi rivojlangan mamlakatlardagi ta'lim tizimlari va ularning o'ziga xos xususiyatlari.

Rivojlangan xorijiy davlatlar va Mustaqil O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimidagi hamkorliklar va ular natijalarining Vatanimizdagi ta'lim taraqqiyotiga ta'siri.

Foydalaniladigan asosiy darslik va o'quv qo'llanmalar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son Farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. O'RQ-637-son. 23.09.2020. – T., 2020. – 75 b. //https://lex.uz/docs/5013007
3. Mirziyoev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. (1-jild). – Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 592 b.
4. Mavlonova R va boshq. Pedagogika. – T.: O'qituvchi, 2001.
5. Подласый И. П. Педагогика. В 2-х кн. – М.: ВЛАДОС, 2003.
6. Лихачев Б. Т. Педагогика. – М.: Юрайт, 2003.
7. Слостенин В.А., Исаев И. Ф., Шиянов Е. Н. Общая педагогика. В 2-х кн. – М.: ВЛАДОС, 2003.
8. To'xtaxodjaeva M., Nishonova S., Hasanboev J., Madyarova S., Kaldybekova A va boshq. Pedagogika. – T.: Moliya, 2008.
9. Abu Abdulloh ibn Ismoil al-Buxoriy. "Al-adab al-mufrat" ("Adab durdonalari"). – T.: - "O'zbekiston, 1990.
10. Abu Abdulloh ibn Ismoil al-Buxoriy. "Hadis". – T.: "Qomuslar bosh tahririyati", 1992. – 528 b.
11. Abdulla Avloniy "Turkiy guliston yoxud axloq". – T.: "O'qituvchi", 1996.
12. Abu Muhammad ibn Iso at-Termiziy "Ash-shamoilan-nabaviya". – T.: "Cho'lpon", 1993.
13. Abu Nasr Farobiy "Fozil odamlar shahri". – T.: "Xalq merosi nashriyoti", 1993.
14. Abu Rayhon Beruniy. "Hikmatlar". – T.: "Yosh gvardiya", 1973.
15. Alisher Navoiy "Mahbub al-qulub". – T.: 1983.
16. Ahmad Yassaviy "Hikmatlar". – T.: "Adabiyot va san'at nashri", 1975.
17. Ahmedov A. Ulug'bek muhammad Tarag'ay. – T.: "Fan", 1991.
18. Baratov N., Aliqulov X. "O'rta Osiyo mutafakkirlari axloq haqida". – T.: "O'zbekiston", 1992.
19. Bozorov O., Shodiev D. O'rta Osiyo tasavvufi va axloqiy qadriyatlar. – Samarqand, "Zarafshon", 1972.
20. Zunnunov A. va boshq. "Pedagogika tirixi". – T.: "Sharq", 2000.
21. Zunnunov A. O'zbek pedagogikasi tirixi. – T.: "O'qituvchi", 1997.
22. Yo'ldoshev J. G'. Xorijdagi ta'lim. T.: "Sharq", 1999.
23. Kaykovus. Qobusnoma. – T.: "Meros", 1992.
24. Komenskiy Ya.A. Buyuk didaktika. – T.: "O'qituvchi", 1975.
25. Munavvarov A.K. Pedagogika. – T.: "Kamalak", 1991.
26. Nishonova S., Hasanova B. Pedagogika tirixi. 1-qism. – T.: 2002.
27. Nishonova S., Hasanova B. Pedagogika tirixi. 2-qism. – T.: 2002.
28. Hasanboeva O. Pedagogika tirixidan xrestomatiya. – T.: "O'qituvchi", 1990.
29. Hasanboeva O., Hasanboev J., Hamidov X. Pedagogika tarixi. – T.: "O'qituvchi", 1997.
30. Hasanboev J. va boshq. Pedagogika. O'quv qo'llanma. – T.: "Fan", 2006. – 284 b.
31. Hoshimov K., Avazov Sh., Hashimova M. Pedagogika tarixi 1-jild. – T.: 2001.
32. Hoshimov K., Avazov Sh., Hoshimova M. Pedagogika tarixi. 2-jild. – T.: 2001.
33. Hoshimov K., Nishonova S., Inomova M., Hasanov R. Pedagogika tarixi. – T.: "O'qituvchi", 1996.
34. Hoshimov K., Nishonova S. Pedagogika tarixi. Darslik. – 2q. – T.: "Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi" nashriyoti, 2005. – 304 b.
35. Hoshimov K., Safo Ochil. O'zbek pedagogikasi. – T.: "O'qituvchi", 1995.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Barkamol avlod orzusi / Tuzuvchilar: Sh. Qurbonov va b. T., 1999
2. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. – T.: O'zbekiston, 2001.
3. Kaldibekova A.S., Xodjaev B.X. O'quvchilarning bilish faolligini oshirish yo'llari – T., 2006.
4. Munavvarov A.K. Oila pedagogikasi – T.: O'qituvchi, 1994.
5. Inomova M. Oilada bolalarning ma'naviy-axloqiy tarbiyasi. – T., 1999.
6. Axliddinov R.Sh. O'zbekiston Respublikasida maktab ta'limi tizimini boshqarish xususiyatlari. – T.: O'zPFITI nashriyoti, 1997.
7. Djuraev R.X., Turg'unov S.T. Umumiy o'rta ta'lim muassasalarini boshqarishda menejmentning asosiy tushunchalari. – T.: «Fan» nashriyoti, 2006.
8. www.pedagog.uz.

II Blok - Pedagogik mahorat

Ushbu dastur pedagogik mahorat, uning o'qituvchi faoliyatida tutgan o'rni; pedagogik fikr tarixi va maktab amaliyotida o'qituvchi mahorati; o'qituvchi faoliyatida pedagogik qobiliyat; o'qituvchining kommunikativ qobiliyati; o'qituvchi faoliyatida muloqot madaniyati va psixologiyasi; muloqotni tashkil etishda umuminsoniy qadriyatlarning ustivorligi; o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqot; pedagogik nazokat va odob-axloq; pedagogik nizolar va ularni bartaraf etish texnologiyasi; Pedagogik texnika haqida tushuncha pedagogik texnikani shakllantirish uslublari kabi masalalarni qamrab olgan.

O'quv fanining maqsadi va vazifalari

Fanni o'qitishdan maqsad – tahsil oluvchilarni pedagogik mahorat, pedagogik texnika va madaniyati nazariyasi hamda amaliyoti bo'yicha bilimli, yetuk malakaga ega bo'lishlarini ta'minlash.

Fanning vazifasi – tahsil oluvchilarda nutq madaniyati; pedagogik texnika, pedagogik madaniyatga doir ko'nikma va malakalarni shakllantirish.

Asosiy qism

Fanning nazariy mashg'ulotlari mazmuni

Pedagogik mahorat, uning o'qituvchi faoliyatida tutgan o'rni. Pedagogik fikr tarixi va maktab amaliyotida o'qituvchi mahorati. O'qituvchi faoliyatida pedagogik qobiliyat. O'qituvchining kommunikativ qobiliyati. O'qituvchi faoliyatida muloqot madaniyati va psixologiyasi. Muloqotni tashkil etishda umuminsoniy qadriyatlarning ustivorligi. O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqot. Pedagogik nazokat va odob-axloq. Pedagogik nizolar va ularni bartaraf etish texnologiyasi. Pedagogik texnika haqida tushuncha pedagogik texnikani shakllantirish uslublari. Nutq texnikasi va madaniyati. O'qituvchining ta'lim jarayonidagi mahorati. O'qituvchining tarbiyachi sifatidagi mahorati. O'qituvchi mehnatini ilmiy asosda tashkil etish. O'z-o'zini tarbiyalash va o'z ustida ishlash. Shaxsiy pedagogik tajribani to'plash tizimi.

Pedagogik mahorat haqida tushuncha, uning o'qituvchi faoliyatida tutgan o'rni

O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni asosida o'qituvchi faoliyati mazmuniga qo'yiladigan talablar. O'qituvchining umumiy madaniy saviyasi va qobiliyati. O'qituvchilik faoliyatining tizimi, kasbiy mahorati haqida tushuncha. Pedagogik mahoratning tarkibiy qismlari va ularning mohiyati. O'qituvchi faoliyatining asosiy yo'nalishlari. Pedagogik bilimlar. Pedagogik zakovat. Pedagogik qobiliyat. Pedagogik texnika.

Pedagogik fikr tarixi va maktab amaliyotida o'qituvchi mahorati masalalari

Eng qadimgi davrlardan eramizning VII asrlarigacha bo'lgan davrlarda o'qituvchi (murabbiy), shogird va ularning jamiyatdagi o'rni, pedagogik faoliyat borasidagi ijtimoiy qarashlar.

Sharq mutafakkirlari Al-Xorazmiy, Abu Rayxon Beruniy, Abu Ali ibn Sino, Alisher Navoiy, Abdulla Avloniy, Yusuf Xos O'qib, Kaykovus va boshqalarning ijodiy meroslarida mudarrisni tanlash, ularga qo'yiladigan talablar, ularning mahorati, muloqot va muomala madaniyati, munosabatga kirishish mahorati, ularni egallashga qo'yiladigan talablar haqidagi ilg'or fikrlar.

Yunon va Rim faylasuflari Suqrot, Pluton (Aflotun), Demosfen, Aristotel (Arastu) sitseron va Kvintilianlarning asarlarida pedagoglar hamda ularning notiqlik san'ati to'g'risidagi g'oyalar.

A.Komenskiy, A.Disterverg, K.D.Ushinskiy va boshqalarning o'qituvchi, uning kasbiy tayyorgarligi hamda pedagog mahoratining ta'lim-tarbiya rivojida alohida o'rni borasidagi qarashlari.

O'qituvchi faoliyatida pedagogik qobiliyat

Qobiliyatning psixologik-pedagogik tavsifi. Pedagogik qobiliyatning asosiy turlari. Empatiya va perseptiv qobiliyatlar. Didaktik, tashkilotchilik, konstruktiv, kommunikativ, bilish va anglash qobiliyatlari. O'qituvchi irodasi, sabr-toqati, maqsadga intilishi, o'z hatti-harakatlarining to'g'riligiga nisbatan qat'iy ishonchi, uning o'z-o'zini idora qilish hamda boshqalarga ta'sir o'tkaza olish qobiliyati, his-tuyg'ulari va kayfiyatini boshqara olishi, o'z zimmasiga javobgarlikni ola bilishi, ijodiy holatni tashkil eta olishi kabi sifatleri.

O'qituvchining kommunikativ qobiliyati

Muloqot orqali ta'sir etish. Muloqotga kirishish. Aloqa o'rnatish (kommunikatsiya) tushunchasi, uning mohiyati, pedagogik ta'sir etish usullari. O'qituvchi tomonidan muloqotga kirishish jarayonida qo'llaniladigan muomala uslublari. O'qituvchining kommunikativ ko'nikmasi: "Yuzni o'qish san'ati", o'zgalar holatini tushuna olish, o'zini namoyon qila bilish, nutq vositasi hamda so'zsiz holatda inson ruhiyatini tushuna olish. O'qituvchi tomonidan o'quvchi bilan muloqotda bo'lish jarayonida qo'llaniladigan pedagogik ta'sir ko'rsatish usullari: ishontirish va ma'qullash. Ishontirishning og'zaki shakllari: ogohlantiruvchi so'zlar, tezlik bilan ta'sir etish, ijro etishga undovchi buyruqlar, ta'qiqlangan iboralar, hazil orqali anglatish, ma'qullar yoki ayblash.

O'qituvchi faoliyatida muloqot madaniyati va psixologiyasi. Muloqotni tashkil etishda umuminsoniy qadriyatlarning ustuvorligi

"Muloqot" atamasining falsafiy, ijtimoiy, psixologik va pedagogik mohiyati, muloqot birligi. Pedagogik muloqot, uning o'ziga xos xususiyatlari. Pedagogik muloqotni tashkil etish madaniyati. Pedagogik muloqotni tashkil etish bosqichlari va usullari. Pedagogik muloqot modulini ishlab chiqish. O'quv-tarbiya jarayonida pedagogik muloqot jarayonini boshqarish uslublari. Muloqot jarayonida tashabbusni boshqarish.

O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqot

Dars hamda darsdan tashqari jarayonda o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi muloqot, unga qo'yiladigan talablar.

O'quvchilar jamoasida ularning e'tiborlarini jalb etish va ijodiy kayfiyatlarini yaratishda o'qituvchi muloqotining ta'siri va uning ahamiyati, o'quvchi bilan bo'lgan muloqot jarayonida o'qituvchi tomonidan ishontirish va ta'sir etish usullaridan foydalanish. Muloqot jarayonini boshqarish uslublari. O'qituvchi obro'si. Avtoritar uslubdagi muloqot. Liberal uslubning o'qituvchi faoliyatida namoyon bo'lish xususiyatlari. O'qituvchining demokratik uslubdagi muloqoti – o'quvchilar fikriga tayanish, ushbu fikrlarni ma'qullash shakli.

Ilmiy pedagogik adabiyotlarda berilgan muloqot turlari (do'stona muloqot, qo'rquv asosiga qurilgan muloqot, hazil-mutoyibaga asoslangan muloqot va boshqalar) haqida.

Pedagogik nazokat va odob-axloq

Pedagogik odob va pedagogik nazokat haqidagi tushuncha. Pedagogik nazokat tamoyillari va uning vazifasi. Pedagogik nazokat me'yori: ixtisos sohasidagi burch, pedagogik adolat, ixtisosga doir vijdon izzat-nafs va pedagogik oriyat. Pedagogik nazokat-o'qituvchi ahloqining

ijodiy ko'rinishi. Pedagogik nazokatning zarurligi. Pedagogik nazokatning mohiyati va xususiyati. O'qituvchining dars jarayonidagi nazokati. Nazokat va taktika.

Pedagogik nizolar va ularni bartaraf etish texnologiyasi

Pedagogik nizolarning asosiy sabablari. Pedagogning perseptiv (o'quvchi, talabalarni tushunish) xatolari. Pedagogning o'quvchi-talabalar bilan ish yoki shaxsiy ish yuzasidan bo'ladigan kelishmovchiliklarni va ularni bartaraf etishning o'ziga xos xususiyatlari. Yosh pedagoglar faoliyatida odatda yo'l qo'yiladigan xatolar va ularni yengish yo'llari. Pedagogik nazokat. O'zaro uchraydigan nizolarni bartaraf etish texnologiyasi.

Pedagogik texnika haqida tushuncha pedagogik texnikani shakllantirish uslublari

Pedagogik texnika-o'qituvchining fe'l-atvori, yurish-turishini tashkil etuvchi usullar majmuasi. Pedagogik texnika vositasi: verbal va noverbal kommunikatsiya. Pedagogik texnikaning tarkibiy qimlari. O'qituvchining o'z ruhiy holatini boshqara olish texnikasi. Ish va tashqi texnika. Psixotexnikaning ilmiy asoslari. Diqqatning taqsimlanishi, kuzatuvchanlik, muayyan ob'ektni tez anglay olish, aniq va yorqin tasavvur etish, badiiy sezgirlik. O'qituvchining tashqi qiyofasi va unga qo'yiladigan talablar.

Nutq texnikasi va madaniyati

Nutqning inson hayoti va jamiyat taraqqiyotidagi o'rni. Mutafakkirlar va pedagoglarning so'z va nutqning ijtimoiy jamiyatda tutgan o'rni va roli haqidagi qarashlari. Nutqning o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi o'zaro muloqot jarayonidagi asosiy bog'lovchi vosita ekanligi. Nutq organlari, nutq apparati. Til va nutq. Og'zaki nutqning psixologik tuzilishi; maqsadi (nima uchun gapiryapman?), mazmuni (nima demoqchiman?). Nutq madaniyati haqida tushuncha, uning unsurlari. Nutq texnikasi: nafas olish, ovozni yo'lga qo'yish, uning tozalanishi, talaffuz, nutq sur'ati. O'qituvchining nutq mahoratini takomillashtirish yo'llari.

O'qituvchining ta'lim jarayonidagi mahorati.

O'qituvchining o'quvchilarni bilish (anglash) faoliyatini boshqarishdagi mahorati. Dars mazmunini o'quvchilar tomonidan o'zlashtirib olinishiga yordam beruvchi jihatlar, ularning qiziqish va faolliklarini oshirish ko'nikmasini hosil qilish. O'qituvchi faoliyatida ko'tarinki ruh, yaxshi kayfiyat, ishga bo'lgan hoxishing yetakchi o'rin tutishi va ularni hosil qilish yo'llari.

O'qituvchining tarbiyachi sifatidagi mahorati

Tarbiyachi mahoratining mohiyati. Faoliyatni tashkil etishni oldindan tashhishtash mahorati. O'quvchilarni o'rganish diagnostikasi. Jamoani o'rganishning asosiy mezonlari. Tarbiyaviy jarayonni tashkil etishda o'qituvchining o'z-o'zini tekshirishga yo'naltirilgan diagnostikasining o'rni va ahamiyati. Tarbiyachi mahoratining tizimi: ijtimoiy, estetik, ahloqiy hamda texnologik. Tarbiyachi faoliyatining asosiy ko'nikmalari.

O'qituvchi mehnatini ilmiy asosda tashkil etish

Pedagogik mahoratni shakllantirishning asosiy tamoyillari: yaxlit holda yondashuv; faol muloqot; pedagogik harakatning xilma-xilligi; pedagogik ta'sirining ko'p qirraliligi; nazariy bilim va amaliy malakalarning o'zaro bog'liqligi. O'qituvchi mehnatini nazariy va amaliy jihatdan tashkil etish va uning o'qituvchi mahoratini shakllantirishdagi ahamiyati. Maqsadning qo'yilishi-pedagogik faoliyatni tashkil etishning tayanch unsuri: maqsadning izchilligi.

O'z-o'zini tarbiyalash va o'z ustida ishlash

O'z-o'zini tarbiyalash va o'z ustida ishlash pedagogik mahoratini shakllantirishning asosiy sharti sifatida. O'qituvchi faoliyatida o'z ustida ishlashning o'z-o'zini anglash va tarbiyalash faoliyati bilan o'zaro bog'liqligi. O'z ustida ishlash va o'z-o'zini tarbiyalashning psixologik-pedagogik asoslari.

Shaxsiy pedagogik tajribani to'plash tizimi

O'qituvchining kasbga oid mahoratini shakllantirishda psixologik va pedagogik nazariyalarning ahamiyati. Jahon mamlakatlarida to'plangan pedagogik ma'lumotlarning umumiy mazmuni. Pedagogik ma'lumotlarni maqsadga muvofiq ajratish ko'nikmasi va uni to'g'ri tanlay bilish mezonlari. Ilmiy-pedagogik ma'lumotlarni to'plashda hisoblash texnikasi va kompyuter xizmatidan foydalanish. Ilg'or pedagogik tajribani o'rganishga oid materiallarni to'plash. Ilg'or pedagogik tajribani o'rganish va ularni umimlashtirish usullari.

Foydalaniladigan asosiy darslik va o'quv qo'llanmalar ro'yxati **Asosiy darslik va o'quv qo'llanmalar**

1. Munavvarov A.K. Pedagogik qobiliyat va mahorat. – T.: O'qituvchi, 1998.
2. Xoliqov A. Pedagogik mahorat. O'quv qo'llanma. – T.: "Iqtisod-moliya", 2010.- 312 b.
3. Azizxo'jaeva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – T.: TDPU, 2003.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Muhiddinov.A.G. O'quv jarayonida nutq faoliyati. – T.: O'qituvchi, 1995.
2. Ochilov Malla. Muallim qalb me'mori. – T.: O'qituvchi, 2000.
3. Akademik litsey va kasb-hunar kollejlari o'tkaziladigan rituellar tizimi (1-kitob) – Bobobekov H, Davletshin M.G., Ishmuxamedov R.J. va boshqalar – T.: Fan, 1999.
4. Akademik litsey va kasb-hunar kollejlari o'tkaziladigan udumlar va asosiy tadbirlar tizimi (2-kitob) – Bobobekov H, Davletshin M.G., Ishmuxamedov R.J. va boshqalar.- T.: Fan, 2005.

III Blok - Pedagogik texnologiyalar

"Pedagogik texnologiya" fani bo'yicha tuzilgan mazkur dastur pedagogik texnologiya, uning shakllanishi tarixi; pedagogik texnologiya ilmiy asoslari; ta'limning fanga yo'naltirilgan texnologiyalari; ta'limning shaxsga yo'naltirilgan texnologiyalari; o'quvchilar faoliyati faolligini jadallashtirish asosidagi pedagogik texnologiya; pedagogik jarayonni tashkil etish va samarali boshqarish asosidagi pedagogik texnologiya; rivojlantiruvchi ta'lim texnologiyalari, tanqidiy fikrlashni rivojlantiruvchi ta'lim texnologiyalari va tarbiya san'ati va texnologiyasini o'zida aks ettiradi.

O'quv fanining maqsadi va vazifalari

Fanni o'qitishdan maqsad – tahsil oluvchilarni pedagogik texnologiyaga oid bilim, ko'nikma va malakalar bilan qurollantirish.

Fanning vazifasi –bo'lajak o'qituvchilarni zamonaviy pedagogik texnologiyalarning nazariy asoslariga oid bilimlar bilan qurollantirish; yangi texnologiya darajasida pedagogik jarayonni samarali tashkil etish uchun zarur ko'nikmalarni egallash; zamonaviy innovatsion texnologiyalarni keng doirada qo'llay olishga yo'naltirish; pedagogik faoliyatni amalga oshirishda ijodiy va metodik savodxonlikka tayyorgarlikni shakllantirishdan iborat.

Asosiy qism

Fanning nazariy mashg'ulotlari mazmuni

Pedagogik texnologiya pedagogikaning mustaqil sohasi sifatida. Pedagogik texnologiyalarning rivoji. Ta'lim jarayonida ta'lim oluvchi shaxsi. Pedagogik texnologiya ilmiy asoslari. Pedagogik tizim pedagogik texnologiya asosi. Pedagogik texnologiyalar tasnifi. An'anaviy texnologiya o'ziga xosliklari. Ta'limning fanga yo'naltirilgan texnologiyasi. Ta'limning shaxsga yo'naltirilgan texnologiyasi. O'quvchilar faoliyati faolligini jadallashtirish asosi-dagi pedagogik texnologiya. O'quv jarayonini tashkil etish va samarali boshqarish asosidagi pedagogik texnologiya. Tanqidiy fikrlashni shakllantiruvchi texnologiyalar. Tarbiya jarayonini texnologiyalashtirish.

Pedagogik texnologiya pedagogikaning mustaqil sohasi sifatida.

Pedagogik texnologiya fan sifatida. Pedagogik texnologiya asosiy kategoriyalari. Pedagogik texnologiya metodologik asoslari. "Texnologiya" tushunchasi. "Pedagogik

texnologiya" tushunchasining paydo bo'lishi. Pedagogik texnologiya tarixiy rivojlanish davrlari. XX asrda pedagogik texnologiyalarning rivojlanishi. Pedagogik texnologiyalar rivojining zamonaviy bosqichi.

Ta'lim jarayonida ta'lim oluvchi shaxsi.

O'quvchi shaxsi ta'lim jarayonining ob'ekti va sub'ekti sifatida. Shaxs qiyofasining tuzilishi va uning to'rt darajasi: temperament, psixik jarayonlarning o'ziga xosligi, tajriba va shaxs yo'nalganligi. Bilim, ko'nikma va malakalar(BKM). Aqliy harakat usulari(AHU). Pedagogning innovatsion faoliyati va uning tuzilishi.

Pedagogik texnologiya ilmiy asoslari.

Pedagogik texnologiya tushunchasi va uning o'ziga xos jihatlari: ilmiy, protsessual-tavsifiy (tavsiflash, o'quv jarayonini algoritmlash), protsessual-harakatli (o'quv jarayonini amalga oshirilishi).

Pedagogik texnologiya darajalari: texnologik, umumiy pedagogik (umumiy didaktik), xususiy metodik (fanga oid), lokal (modulli).

Pedagogik texnologiyalarning tuzilishi: konseptual asos, mazmunli qism, protsessual qism – texnologik jarayon. Pedagogik texnologiyalarga qo'yiladigan talablar: tizimlilik, boshqaruvli, samaradorlik, ishlab chiqarish.

Pedagogik texnologiya nazariy asoslari: moddiy va ideal, dialektik va ideal, ilmiy va diniy, insonparvar va insonparvarlikka qarshi, pragmatik va ekzistensial, erkin tarbiya nazariyasi va boshqalar.

Pedagogik tizim pedagogik texnologiya asosi.

Pedagogik jarayon tizim sifatida. Pedagogik texnologiya tizimli yondashuv sifatida. Ta'lim texnologiyalarining tarkibiy qismi. Pedagogik texnologiya asosiy belgilari. Pedagogik texnologiyalar tasnifi: qo'llanilish darajasiga ko'ra; falsafiy asoslariga ko'ra; asosiy omillari bo'yicha; ilmiy konsepsiyalar bo'yicha; bilish faoliyatini tashkil etish va boshqarish turiga ko'ra va b.

An'anaviy ta'lim texnologiyasining o'ziga xos xususiyatlari.

An'anaviy sinf-dars texnologiyasining farqli belgilari. An'anaviy ta'limning tasnifiy tavsifi. An'anaviy ta'lim tamoyillari. An'anaviy ta'lim mazmuni va metodikasining o'ziga xosliklari. Ta'limning an'anaviy shakllarining ijobiy va salbiy tomonlari.

Ta'limning fanga yo'naltirilgan texnologiyasi.

To'liq o'zlashtirish texnologiyasi va M. V. Klarin materiali bo'yicha to'liq o'zlashtirish metodikasi. To'liq o'zlashtirish texnologiyasining asosiy tavsifi. Ta'limning mazkur texnologiyasining ketma-ketlik qoidasi.

Ta'limning shaxsga yo'naltirilgan texnologiyasi.

"Hamkorlik pedagogikasi" texnologiyasi va uning mazmuni va metodikasining o'ziga xosliklari: bolaga shaxs nuqtai nazaridan yondashuv; bilim, ko'nikma va malakalarni umumlashtiruvchi ta'lim; atrof-muhitni pedagogiza-siyalash. Tarbiya konsepsiyasi. Frene . maktabidagi ta'lim texnologiyasi.

O'quvchilar faolligini jadallashtirishga asoslangan pedagogik texnologiya.

O'yin texnologiyalari va ularning o'ziga xosliklari. O'rgatuvchi, nazorat qiluvchi, tarbiyaviy, rivojlantiruvchi, fanga oid, rolli, ishbop va b.

Muammoli ta'lim va uning o'ziga xosliklari: muammoli vaziyatlarni yaratish, faol bilish faoliyati, murakkab masalalarin mustaqil izlash va hal etish va b.

O'quv jarayonini tashkil etish va samarali boshqarish asosidagi pedagogik texnologiya.

Tabaqalashtirilgan darajadagi texnologiya: individual o'ziga xoslik-lari, yoshi, qiziqishlari, aqliy rivojlanish darajasi, sog'lomlik darajasi va b.

Individual ta'lim texnologiyasi: ta'lim har bir o'quvchining qobili-yatlari bilan bog'liqlikda olib boriladi.

Axborot texnologiyalari: ta'limiy va nazorat qiluvchi dasturlar.

Ta'limning jamoaviy va guruhii texnologiyasi.

Rivojlantiruvchi ta'lim texnologiyalari

Bolaning intellektual qobiliyatini rivojlantirish – barcha rivojlan-tiruvchi ta'lim texnologiyalarining asosi.

L. V. Zankovning rivojlantiruvchi ta'lim texnologiyasi va uning nazariy bilimlarning hal qiluvchilik roli tamoyili.

D. B. Elkonina va V. V. Davыdovlarning rivojlantiruvchi ta'lim texnologiyasi va ularning mashg'ulotlardagi o'quvchilarning maqsadga yo'naltirilgan faol o'quv faoliyati tamoyili.

Interfaol texnologiyalar. Texnologik karta.

Tarbiya jarayonini texnologialashtirish.

Insonarvarlik pedagogikasi. Tarbiya san'ati va texnologiyasi. Yaxlit yondashuv. Tarbiyaviy ish.

Foydalaniladigan asosiy darslik va o'quv qo'llanmalar ro'yxati

Asosiy darslik va o'quv qo'llanmalar

1. Ochilov M. Yangi pedagogik texnologiyalar – Qarshi.: Nasaf, 2000.
2. Tolipov O'., Usmonboeva M. Pedagogik texnologiyalarning tadbiiy asoslari. – T.: 2005.
3. Sayidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar – T.: Moliya, 2003.
4. Ishmuhammedov R. Innovatsion texnologiyalar yordamida ta'lim samaradorligini oshirish yo'llari. – T.: TDPU, 2005.
5. Kolechenko A. K. Ensiklopediya pedagogicheskix texnologiy – SPb.: KARO, 2005.
6. Farberman B. Ilg'or pedagogik texnologiyalar – T.: 1999.
7. Selevko G. Pedagogicheskie texnologii na osnove didakticheskogo i metodicheskogo usovershenstvovaniya UVP – M.: 2005.
8. Selevko G. Pedagogicheskie texnologii avtorskix shkol – M.: 2005.
9. Pedagogicheskie texnologii / Pod. red. Kukushina V. S. – M.: 2006.
10. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat – T.: Fan, 2006.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Podlasny I. P. Pedagogika V 2 kn. – M.: VLADOS, 2003.
2. Kaldibekova A.S., Xodjaev B.X. O'quvchilarning bilish faolligini oshirish yo'llari – T.: TDPU, 2006.
3. Ishmuhammedov R.J. Bolalarni tarbiyalash va sog'lomlashtirish ishlarida pedagogik texnologiya (o'zbek va rus tillarida). – T.: UDAP, 2004.
4. Ishmuhammedov R.J. Innovatsion texnologiyalar yordamida ta'lim samaradorligini oshirish yo'llari. – T.: TDPU, 2005.

BAHOLASH MEZONLARI

“Pedagogika va psixologiya” ikkinchi mutaxassislikka kiruvchilar uchun sinovlar yozma usulda o'tkaziladi. Har bir variant 4 savoldan iborat. Variantdagi 4 ta savolning har biridan olish mumkin bo'lgan maksimal ball 25 ga teng bo'lib, jami 100 ball to'plash mumkin.

Har bir savolga javob to'g'ri va to'liq yoritilsa, pedagogika nazariyasi va tarixi, umumiy psixologiyaga doir zamonaviy nazariyalarni bilishi, mustaqil, aniq fikrlar asosida muammolarga ijodiy yondashgan holda yoritilsa, javobda mantiqiy yaxlitlikka erishilgan bo'lsa, o'zlashtirish kursatkichi 21,5-25 ball oraligida baholanadi.

Savolga to'g'ri javob bersa, ilmiy-amaliy jihatdan asosli mantiqli yoritilgan bo'lsa, biroq

bugungi ta'lim va tarbiya jarayoni yangilanishlar amaliyoti bilan bog'lashda ayrim noaniqliklarga yo'l quyilgan bo'lsa, o'zlashtirish ko'rsatkichi 21-18 ball oralig'ida baholanadi.

Savolga asosan to'g'ri javob bersa, biroq quyilgan masalaning mohiyati, mazmuni, natijalari yuzaki yoritilsa, fikr-mushohada bayonida tarqoqlik kuzatilsa, uzlashtirish kursatkichi 17,5-14 ball oralig'ida baholanadi.

Savolga javoblar noto'g'ri bersa, o'quv adabiyotidan so'zma-so'z ko'chirilgan bo'lsa yoki savollarga, umuman, javob yozilmagan bo'lsa, o'zlashtirish ko'rsatkichi 0-13,5 ball oralig'ida baholanadi.

T.r.	Umumiy ball	Baho	Talabaning bilim darajasi	Xususiy ball
1	21,5-25	A'lo (86-100)	Quyilgan savollar mazmunan aniq yoritilib, siyosiy islohotlar va jarayonlarning mazmun-mohiyati to'liq ochib berilgan. O'zbekistonda ta'lim va tarbiya sohasidagi islohotlar tahlili va ularning amaliy samaralari, natijalari va hayotga tatbiq etilishi bo'yicha mustaqil, ijodiy fikr mavjudligi. Javoblarda mantiqiy yaxlitlikka erishilgan va umumiy xulosalar qilingan. Imlo va stilistik xatolarga yo'l quyilmagan.	8-8,5 7-7,5 5-6,5 1,5-2,5
2	18-21	Yaxshi (71-85)	Javob to'g'ri yozilgan, unda siyosiy bilimlar asosli yoritilgan, ammo sana va sonlarda chalkashliklarga yo'l quyilgan. Javobda talabaning mustaqil mushohada yuritish qobiliyati seziladi. Ijodiy yondashuv mavjud. Talaba muammoni tahlil qilish qobiliyati ega.	6-7 5,5-6 3,5-4 3-4
3	14-17,5	Qoniqarli (55-70)	Savolga javobda masalaning mohiyatini tushunilgan, ammo mazmun va natijalar yuzaki yoritilgan. Fikrlar bayonida tarqoqlik kuzatiladi. Javoblarda mantiqiylik tamoyili buzilgan. Tasavvurga ega, lekin tahlil yetarli emas.	5-6 4-4,5 3-4 2-3
4	0-13,5 gacha	Qoniqarsiz (0-54)	Savol buyicha aniq tasavvurga ega emas. Umuman javob yozilmagan. Noto'g'ri javob va ma'lumot berilgan. O'quv adabiyotidan aynan so'zma-so'z ko'chirilgan	0-13,5

Kafedra mudiri

P.f.d., prof. Sh.Sh.Olimov